

Parter och domslut

Reidar Fredriksen

Parter

Tilltalad

Reidar Fredriksen, 19660601-9534
Gårdtveten Framme 1, 672 94 Årjäng
Medborgarskap: Norge

Offentlig försvarare

Advokat Stefan Lilieback
Advokat Stefan Lilieback AB
Box 913, 671 29 Arvika

Åklagare

Kammaråklagare Linda Karlsson och kammaråklagare Lena Bohlin
Åklagarmyndigheten
Åklagarkammaren i Karlstad
Box 1907, 651 19 Karlstad

Målsägande (part)

NAV Familie- og pensjonsytelser

Domslut

Brott som Reidar Fredriksen döms för

Brott mot griftefrid, 16 kap 10 § brottsbalken i sin lydelse före 1 juli 2022, 2018-01-12 till 2022-06-30, Årjängs kommun

Grovt gravfridsbrott, 16 kap 10 § 2 st brottsbalken, 2022-07-01 till 2023-03-16, Årjängs kommun

Grovt bedrägeri, 9 kap 3 § brottsbalken, 2018-01-12 till 2023-02-28, Årjängs kommun

Urkundsförfalskning, 14 kap 1 § brottsbalken, 2018-11-22 till 2020-07-30, Sverige

Detta är en avskrift av en elektronisk originalhandling.

Postadress
Box 188
651 05 Karlstad

Besöksadress
Västra Torggatan 13
Karlstad

Expeditionstid
måndag - fredag
08:00-16:00

Telefon
054-14 84 00

E-post
varmlands.tingsratt@dom.se
Webb
www.varmlandstingsratt.domstol.se

Påföljd

Fängelse 3 år 6 månader

Häktning m.m.

Reidar Fredriksen ska vara kvar i häkte tills fängelsestraffet får verkställas.

Skadestånd

Reidar Fredriksen ska betala skadestånd till NAV Familie- og pensjonsytelser med 1 535 903 norska kronor.

Beloppet avser utbetald ersättning till Anna Hansen. Ränta på beloppet ska betalas enligt 4 § 5 st. och 6 § räntelagen (1975:635) på de belopp och från de datum för utbetalning som framgår av åklagarens gärningspåstående i åtalspunkten 2.

Förverkande och beslag

Beslaget av en mobiltelefon, kalendrar och ett anteckningsblock ska bestå tills domen vinner laga kraft. Det beslagtagna godset ska därefter återlämnas till Reidar Fredriksen. (Polismyndigheten, 2023-5000-BG31295.2, 2023-5000-BG42789.3, 2023-5000-BG42789.4, 2023-5000-BG42789.5 och 2023-5000-BG42789.6.).

Sekretess

Sekretessbestämmelsen i 21 kap 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska fortsätta att vara tillämplig på de omaskade fotografier som har visats på den avlidna personen inom stängda dörrar.

Sekretessbestämmelsen i 35 kap 13 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska fortsätta att vara tillämplig på uppgifterna i § 7-utlåtandet, det rättspsykiatriska utlåtandet, yttrandet från Socialstyrelsens rättsliga råd och de daganteckningar från Kriminalvården som lagts fram vid förhandlingen inom stängda dörrar.

Brottsofferfond

Reidar Fredriksen ska betala en avgift till brottsofferfonden på 1 000 kr.

Ersättning och återbetalning

Stefan Liliebeck får ersättning av staten med 359 803 kr. Beloppet fördelas enligt följande:

- 200 755 kr arbete
- 73 575 kr tidsspillan
- 13 513 kr utlägg
- 71 960 kr mervärdesskatt

Magnus Haglund får ersättning av staten med 85 683 kr. Beloppet fördelas enligt följande:

- 41 697 kr arbete
- 17 738 kr tidsspillan
- 9 111 kr utlägg
- 17 137 kr mervärdesskatt

Staten ska stå för kostnaderna.

Yrkanden

Stämningsansökan, aktilaga 105, 2023-07-06, åtalspunkt 1

Åklagaren har begärt att Reidar Fredriksen ska dömas för brott mot griftefrid enligt 16 kap 10 § brottsbalken i sin lydelse före 1 juli 2022.

Åklagaren har begärt att Reidar Fredriksen ska dömas för grovt gravfridsbrott enligt 16 kap 10 § 2 st brottsbalken.

Gärningsbeskrivning

1.1 BROTT MOT GRIFTEFRID

Reidar Fredriksen har ensam eller tillsammans och i samråd eller samförstånd med annan obehörigen flyttat och skymfligen behandlat liket efter Anna Hansen genom att lägga liket i en frys och därefter under hela brottstiden förvara liket i frysen.

Hanteringen av kroppen har i vart fall orsakat skador på halskotpelaren och förvaringen har orsakat frysrelaterade skador.

Reidar Fredriksen har även använt frysen för andra ändamål varvid han flertalet gånger öppnat och stängt frysen och därigenom vid varje tillfälle stört den avlidnes gravfrid. Vidare har undanskaffandet av liket skett i syfte att dölja annan brottslighet samt försvårat möjligheten att utreda en dödsorsak.

Gärningen begicks, i denna del, mellan den 12 januari 2018 och den 30 juni 2022 på Framme, Gårdtveten, Årjäng, Årjängs kommun.

Reidar Fredriksen begick gärningen med uppsåt.

1.2 GROVT GRAVFRIDSBROTT

Reidar Fredriksen har ensam eller tillsammans och i samråd eller samförstånd med annan skymfligen behandlat liket efter Anna Hansen genom att under hela brottstiden förvara liket i en frys.

Förvaringen av kroppen har orsakat frysrelaterade skador.

Gärningen är att bedöma som grov eftersom gärningen varit särskilt hänsynslös mot bakgrund av den långa tid som liket förvarats i frysen samt att Fredriksen använt samma frys för andra ändamål varvid han flertalet gånger öppnat och stängt frysen och därigenom vid varje tillfälle stört den avlidnes gravfrid. Vidare har gärningen varit av farlig art då undanskaffandet av liket skett i syfte att dölja annan brottslighet samt försvårat möjligheten att utreda en dödsorsak.

Gärningen begicks, i denna del, mellan den 1 juli 2022 och den 16 mars 2023 på Framme, Gårdtveten, Årjäng, Årjängs kommun.

Reidar Fredriksen begick gärningen med uppsåt.

Stämningsansökan, aktilaga 105, 2023-07-06, åtalspunkt 2

Åklagaren har begärt att Reidar Fredriksen ska dömas för grovt bedrägeri enligt 9 kap 3 § brottsbalken.

Gärningsbeskrivning

2.1 GROVT BEDRÄGERI

Reidar Fredriksen har underlåtit att anmäla Anna Hansens död till berörda myndigheter. Han vilseledde på det sättet norska myndigheter att fortsatt betala ut pension och skatteåterbäring till Anna Hansens konto om sammanlagt 1 244 132 NOK.

Fredriksen har efter Hansens död olovligen förfogat över medel på hennes bankkonto. Fredriksen har tillgodogjort sig tillgångarna som fanns på hennes konto vid tiden för hennes död samt de tillgångar som därefter influtit från norska myndigheter genom att vid flertal tillfällen göra automatuttag och genom köp i butiker. Härigenom har han olovligen påverkat resultatet av en automatisk informationsbehandling eller annan liknande automatisk process.

Transaktioner skedde månadsvis under 62 månader under perioden från och med den 12 januari 2018 till och med den 28 februari 2023 på Framme, Gårdtveten 1, Årjäng, Årjängs kommun enligt nedan

Brottstid	Ersättning utbetalt datum	Belopp ersättning NOK	Uttag/ köp NOK
2018-01-12 -- 2018-01-31	2018-01-18	17 931	15 842
2018-02-01 -- 2018-02-28	2018-02-19	17 931	31 029
2018-03-01 -- 2018-03-31	2018-03-19	17 931	10 628
2018-04-01 -- 2018-04-30	2018-04-19	17 931	25 121
2018-05-01 -- 2018-05-31	2018-05-15	17 931	18 430
2018-06-01 -- 2018-06-30	2018-06-19 och 2018-06-14	24 391 + 532	22 015
2018-07-01 -- 2018-07-31	2018-07-19	18 431	13 250
2018-08-01 -- 2018-08-31	2018-08-17	18 431	25 562
2018-09-01 -- 2018-09-30	2018-09-19	18 431	18 847
2018-10-01 -- 2018-10-31	2018-10-18	13 997	13 968
2018-11-01 -- 2018-11-30	2018-11-19	18 431	14 180
2018-12-01 -- 2018-12-31	2018-12-11	21 411	18 098
2019-01-01 -- 2019-01-31	2019-01-17	18 619	26 235
2019-02-01 -- 2019-02-28	2019-02-19	18 619	11 406
2019-03-01 -- 2019-03-31	2019-03-19	18 619	25 711
2019-04-01 -- 2019-04-30	2019-04-16	18 619	18 394
2019-05-01 -- 2019-05-31	2019-05-15	18 619	18 982
2019-06-01 -- 2019-06-30	2019-06-19 och 2019-06-20	25 572 + 3 381	22 721
2019-07-01 -- 2019-07-31	2019-07-18	19 051	18 809
2019-08-01 -- 2019-08-31	2019-08-19	19 051	25 374
2019-09-01 -- 2019-09-30	2019-09-19	19 051	17 945
2019-10-01 -- 2019-10-31	2019-10-17	19 051	20 055

2019-11-01 -- 2019-11-30 2019-11-19	19 051	18 366
2019-12-01 -- 2019-12-31 2019-12-11	22 096	22 691
2020-01-01 -- 2020-01-31 2020-01-17	19 039	13 890
2020-02-01 -- 2020-02-29 2020-02-19	19 039	19 639
2020-03-01 -- 2020-03-31 2020-03-19	19 039	27 968
2020-04-01 -- 2020-04-30 2020-04-17	19 039	18 508
2020-05-01 -- 2020-05-31 2020-05-14	19 039	19 849
2020-06-01 -- 2020-06-30 2020-06-18 och 2020-06-22 25 140 + 3 541		28 224
2020-07-01 -- 2020-07-31 2020-07-17	19 039	18 880
2020-08-01 -- 2020-08-31 2020-08-19	19 039	13 407
2020-09-01 -- 2020-09-30 2020-09-17	19 039	22 720
2020-10-01 -- 2020-10-31 2020-10-19	20 628	20 890
2020-11-01 -- 2020-11-30 2020-11-19	19 256	21 028
2020-12-01 -- 2020-12-31 2020-12-10	22 386	20 903
2021-01-01 -- 2021-01-31 2021-01-19	19 366	15 266
2021-02-01 -- 2021-02-28 2021-02-18	19 366	18 111
2021-03-01 -- 2021-03-31 2021-03-18	19 366	26 053
2021-04-01 -- 2021-04-30 2021-04-19	19 366	17 720
2021-05-01 -- 2021-05-31 2021-05-12	19 366	21 255
2021-06-01 -- 2021-06-30 2021-06-17 och 2021-06-18 27 626 + 3 708		22 196
2021-07-01 -- 2021-07-31 2012-07-19	20 163	29 713
2021-08-01 -- 2021-08-31 2021-08-19	17 502	16 434
2021-09-01 -- 2021-09-30 2021-09-17	17 502	14 826
2021-10-01 -- 2021-10-31 2021-10-19	17 502	17 479
2021-11-01 -- 2021-11-30 2021-11-18	17 502	21 105
2021-12-01 -- 2021-12-31 2021-12-09	21 493	7
2022-01-01 -- 2022-01-31 2022-01-19	19 749	0
2022-02-01 -- 2022-02-28 2022-02-17	19 749	59 829
2022-03-01 -- 2022-03-31 2022-03-17	19 749	18 523
2022-04-01 -- 2022-04-30 2022-04-13	19 749	16 948
2022-05-01 -- 2022-05-31 2022-05-13	19 749	23 680
2022-06-01 -- 2022-06-30 2022-06-17	21 267	22 089
2022-07-01 -- 2022-07-31 2022-07-19	20 508	17 403
2022-08-01 -- 2022-08-31 2022-08-17 och 2022-08-18 20 508 + 12 073		26 735
2022-09-01 -- 2022-09-30 2022-09-19	20 508	23 302
2022-10-01 -- 2022-10-31 2022-10-19	20 508	19 220
2022-11-01 -- 2022-11-30 2022-11-17	20 508	22 771
2022-12-01 -- 2022-12-31 2022-12-19	22 291	14 322
2023-01-01 -- 2023-01-31 2023-01-19	20 508	20 748
2023-02-01 -- 2023-02-28 2023-02-17	20 508	13 334

Gärningarna innebar vinning för Fredriksen och skada eller i vart fall risk för slutlig skada för dödsboet efter Anna Hansen, vilket i sin tur drabbat Norska myndigheter som inte kunnat återta de efter den 12 januari 2018 gjorda utbetalningarna till Anna Hansens konto från dödsboet då medel saknats.

Gärningarna är att bedöma som grov då gärningen varit av särskilt farlig art, varit systematisk med ett kontinuerligt undanhållande av uppgiften om Hansens död, avsett ett betydande värde samt varit del av en brottsplan.

Fredriksen begick gärningarna med uppsåt.

Stämningsansökan, aktbilaga 105, 2023-07-06, åtalspunkt 3

Åklagaren har begärt att Reidar Fredriksen ska dömas för urkundsförfalskning enligt 14 kap 1 § brottsbalken.

Gärningsbeskrivning

3.1 URKUNDSFÖRFALSKNING

Reidar Fredriksen har obehörigen skrivit under blankett till transportstyrelsen om anmälan om ägarbyte och avregistrering med Anna Hansens namn. Han skapade på det sättet en falsk urkund. Det hände vid tio tillfällen under perioden från och med den 22 november 2018 till och med den 30 juli 2020 i Sverige enligt nedan

Brottstid	Reg. nr	Ny ägare
2018-11-22	DWO802	MP Maskin & Motor AB
2019-01-18	KJO961	Kjell Persson
2019-06-11	NRV167	Ingvar Olsson
2019-06-19	BEG252	Kjell Persson
2019-07-19	BEG252	Anna Hansen
2019-07-24	BEG252	Reidar Fredriksen
2019-09-30	SCD423	Reidar Fredriksen
2020-01-17	WJH550	Anna Hansen
2020-03-30	WJH550	MP Maskin & Motor AB
2020-07-30	XMJ863	Reidar Fredriksen

Reidar Fredriksens åtgärd innebar att det fanns risk för att handlingen skulle uppfattas som äkta.

Reidar Fredriksen begick gärningen med uppsåt.

Häktning m.m.

Åklagaren har begärt att Reidar Fredriksen ska vara kvar i häkte tills fängelsestraffet får verkställas.

Skadestånd

NAV Familie- och pensionsytelser har begärt att Reidar Fredriksen ska betala skadestånd med 1 535 903 norska kronor.

Beloppet avser utbetald ersättning till Anna Hansen. Ränta på beloppet ska betalas enligt 4 § 5 st. och 6 § räntelagen (1975:635) på de belopp och från de datum för utbetalning som framgår av åklagarens gärningspåstående i åtalspunkten 2.

Förverkande och beslag

Åklagaren har yrkat att beslaget av en mobiltelefon, kalendrar och ett anteckningsblock ska bestå tills domen vinner laga kraft. Det beslagtagna godset ska därefter återlämnas till Reidar Fredriksen. (Polismyndigheten, 2023-5000-BG31295.2, 2023-5000-BG42789.3, 2023-5000-BG42789.4, 2023-5000-BG42789.5 och 2023-5000-BG42789.6.).

Skäl

Reidar Fredriksens inställning

Reidar Fredriksen har vid huvudförhandlingen förnekat samtliga gärningar. Han har bestritt beslagsyrkandet och skadeståndsyrkandet från NAV (den norska motsvarigheten till bl.a. Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten). Han har invänt att NAV inte kan ha lidit någon skada, utan endast dödsboet. Han har inte ifrågasatt hur NAV:s skadeståndsyrkande är beräknat.

Tingsrättens bedömning av åtalet för brott mot griftefrid och grovt gravfridsbrott

Hur det uppdagades

Reidar Fredriksen hyrde tillsammans med Anna Hansen ett hus utanför Årjäng. I mars 2023 drabbades Reidar Fredriksen av en stroke. På sjukhuset fick han besök av sin bror Johannes Andresen. För brodern berättade han att Anna Hansen låg död hemma i deras frysbox. Brodern larmade polisen, som fann en kropp i frysen.

Anna Hansen har legat i frysen mellan den 12 januari 2018 och den 16 mars 2023

Kroppen hittades i frysen den 16 mars 2023.

Vid DNA-analys har slutsatsen dragits att fynden talar för att den påträffade personen är Anna Hansen. Genom den bevisningen och övrig utredning är utrett att det var Anna Hansen som påträffades.

Vid obduktion av Anna Hansen har inte kunnat tidsbestämmas när hon har avlidit eller när hon har placerats i frysen.

Efter tips från Reidar Fredriksen påträffades i hans och Anna Hansens hem en kalender från 2018. Vid datumet den 12 januari var något överstruket. Det överstrukna har belysts med IR-kamera, varefter kan utläsas "Anna död 15.30".

Även Anna Hansen har haft en kalender. I denna har inga anteckningar gjorts efter januari 2018, bortsett från anteckningar om födelsedagar.

Av utredningen drar tingsrätten slutsatsen att Anna Hansen har legat i frysen den tidsperiod som åklagaren påstått, dvs. den 12 januari 2018 – den 16 mars 2023. Tidsperioden uppgår alltså till drygt fem år.

Det är Reidar Fredriksen som har lagt Anna Hansen i frysen

Reidar Fredriksen har vid huvudförhandlingen förnekat att han har lagt Anna Hansen i frysen.

I polisförhör har Reidar Fredriksen lämnat en detaljerad berättelse om hur det gick till när Anna Hansen hamnade i frysen. Han har uppgett följande. Anna hade cancer. I januari eller februari 2018 fann han henne död i sovrummet. Tidigare hade hon sagt att hon ville bli begravd på tomten och att ingen skulle få veta det, vilket han då hade lovat henne. Han lade Anna på ett täcke och släpade henne från sängen till frysen i ett annat rum. Med ett bälte fick han upp henne i en talja fäst i taket. Lyftanordningen gick sönder, när han försiktigt skulle släppa ner henne. Hon hamnade därför fel i frysen med huvudet nedåt.

Över henne lade han en pläd. Hans tanke var att begrava henne på våren eller sommaren. Begravningen blev inte av, eftersom han tappade kontrollen över sig själv.

Tingsrätten konstaterar att Reidar Fredriksen detaljrika berättelse stämmer med det faktum att Anna Hansen har påträffats i frysen i deras hus. Berättelsen stämmer även med hans anteckning i kalendern om hennes dödsfall och med ett fynd av ett litet hål i taket ovanför frysen, som kan ha använts till en lyftanordning. Vidare stämmer hans berättelse med Johannes Andresens vittnesuppgifter om att Reidar Fredriksen på sjukhuset i mars 2023 berättade att han hade funnit Anna död och att de hade ett avtal om att hon ville bli begravd med hunden på tomten.

När Reidar Fredriksen vid huvudförhandlingen har tagit tillbaka sin berättelse om att det var han som lade Anna Hansen i frysen har han inte kommit med någon alternativ berättelse. Det finns överhuvudtaget ingen utredning som kan tala för att hon hamnat i frysen på annat sätt.

Tingsrätten finner att det inte är någon tvekan om att det är Reidar Fredriksen som har placerat Anna Hansen i frysen.

Reidar Fredriksen har förvarat Anna Hansen i frysen

Under hela den period som Anna Hansen legat i frysen har Reidar Fredriksen bott i huset. Såvitt framkommit har han inte gjort något för att få upp henne från frysen. Han har varit medveten om att hon legat där och i viss utsträckning använt frysen även till förvaring av mat.

Tingsrätten finner att Reidar Fredriksen under den angivna tiden med uppsåt har förvarat Anna Hansen i frysen.

Anna Hansens kropp har fått skador av hanteringen

Av obduktionsprotokollet framgår att Anna Hansen har haft en fraktur på sjätte halskotan och en urljedvridning mellan sjätte och sjunde kotan. På huden har funnits spridda frostsador.

Slutsatsen kan dras att Anna Hansens kropp har fått skadorna på kotorna när hon placerats i frysen och frostsadorna när hon därefter har legat i frysen.

Reidar Fredriksen har använt frysen till förvaring av mat

Som redan nämnts har Reidar Fredriksen i viss utsträckning använt frysen till förvaring av mat, samtidigt som Anna Hansen har legat avliden i den. Detta framgår av att det i frysen har påträffats matvaror på vilkas förpackningar finns tryckta datum från före 2018 och därefter ända till 2023.

Av fynden av den datummärkta maten kan slutsatsen dras att Reidar Fredriksen ett flertal gånger öppnat och stängt frysen för att lägga i eller ta upp matvaror.

Brotten brott mot griftefrid och grovt gravfridsbrott

Fram till den 1 juli 2022 fanns i 16 kap. 10 § brottsbalken en straffbestämmelse som avsåg brott mot griftefrid. Bestämmelsen hade följande lydelse.

Den som obehörigen flyttar, skadar eller skymfligen behandlar lik eller avlidens aska, öppnar grav eller eljest gör skada eller ofog på kista, urna, grav eller annat de dödas vilorum eller på gravvård, döms för brott mot griftefrid till böter eller fängelse i högst två år.

Från och med den 1 juli 2022 finns brottet gravfridsbrott i 16 kap. 10 § brottsbalken. Bestämmelsen har följande lydelse.

Den som obehörigen flyttar, skadar eller skymfligen behandlar ett lik eller en avliden persons aska, döms för gravfridsbrott till böter eller fängelse i högst två år. För gravfridsbrott döms även den som obehörigen öppnar en grav eller förstör, skadar eller gör ofog på en kista, urna, grav eller ett annat vilorum för de döda eller en gravvård.

Såvitt nu är av intresse har endast språkliga förändringar skett när brottet bytte namn.

En nyhet vid lagändringen var att ett grovt brott infördes. Enligt 16 kap. 10 § brottsbalken ska efter den 1 juli 2022 dömas för grovt gravfridsbrott i följande situation.

Om brottet är grovt, döms för grovt gravfridsbrott till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningsmannen tillfogat ett lik en svår skada eller om gärningen inneburit omfattande förstörelse eller annars varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

Av 5 § lagen om införande av brottsbalken följer att det är den lag som gällde när handlingen skedde som ska tillämpas. Det innebär att tingsrätten ska pröva om Reidar Fredriksen under perioden den 12 januari 2018 – den 30 juni 2022 har gjort sig skyldig till brott mot griftefrid samt om han under perioden den 1 juli 2022 – den 16 mars 2023 har gjort sig skyldig till gravfridsbrott eller grovt gravfridsbrott.

Eventuellt brott är inte preskriberat

Reidar Fredriksen har hävdat att ett eventuellt brott från hans sida är preskriberat.

Eftersom maxstraffet för brott mot griftefrid och för gravfridsbrott som inte utgör ett grovt brott är två års fängelse, är preskriptionstiden för dessa brott fem år. Preskriptionstiden för grovt gravfridsbrott är tio år (35 kap. 1 § brottsbalken). Preskriptionstiden börjar löpa när brottet begicks (35 kap. 4 § brottsbalken) och preskription infaller om den misstänkte inte har häktats eller fått del av åtal inom fem respektive tio år.

Vid så kallade perdurerande brott (brott som fortsätter att begås efter att de har fullbordats) börjar preskriptionstiden löpa först när brottet upphört. Frågan är om brott mot griftefrid och gravfridsbrott är perdurerande brott. I detta sammanhang räcker det att tala om brott mot griftefrid, eftersom förutsättningarna är desamma för de två brotten.

Det finns såvitt bekant inga uttalanden i praxis, förarbeten eller doktrin om brott mot griftefrid är ett perdurerande brott eller inte. En jämförelse får göras med andra brott.

Exempel på brott som i praxis och doktrin ansetts vara perdurerande är

- Olaga frihetsberövande,
- Egenmäktighet med barn (NJÄ 1991 s. 241, NJÄ 1992 s. 566 och NJÄ 1993 s. 277),
- Olovlig vistelse i riket,
- Narkotikabrott genom innehav (NJÄ 1981 s. 380),
- Vapenbrott genom innehav (NJÄ 1981 s. 380),
- Olovlig kraftavledning (NJÄ 2013 s. 467),
- Bedrägeri, så länge inkassering av utfästa betalningar fortsatte (NJÄ 1954 s. 393),
- Olika brott som innebär att en verksamhet bedrivs utan erforderligt tillstånd (SvJT 1940 ref. s. 67, SvJT 1961 ref. s. 37 och NJÄ 1966 s. 457).

Exempel på brott som inte ansetts vara perdurerande är

- Häleri (NJÄ 1984 s. 564),
- Nedskräpning (NJÄ 1992 s. 126),

- Byggnad utan bygglov (NJA 1969 s. 367),
- Olaga integritetsintrång och förtal (NJA 2020 s. 917),
- Tvegifte (RH 1994:74).

Det är svårt att se en rak linje i bedömningarna av olika brott. Högsta domstolen uttalade i NJA 2020 s. 917 att vad som närmare karakteriserar och ger stöd för att en viss brottstyp utgör ett perdurerande brott inte kan förklaras entydigt utifrån den rättspraxis och de litteraturuttalanden som finns på området. Ytterst får frågan avgöras för varje brottstyp.

För brott mot griftefrid finns alternativa rekvisit, vars uppfyllande innebär att gärningsmannen har begått ett sådant brott. Flera av dessa rekvisit utgörs i normalfallet av en enskild åtgärd, efter vars utförande brottet är avslutat. Exempel på sådana gärningar är att vända en gravsten eller att genom bränna en avliden persons kropp. I dessa fall är brott mot griftefrid inget perdurerande brott.

Som ett av de alternativa rekvisiten för brott mot griftefrid finns emellertid att skymfligen behandla ett lik. En sådan behandling kan efter omständigheterna antingen vara en enskild åtgärd eller pågå under lång tid.

Enligt tingsrätten kan det förhållandet att vissa gärningar av en viss brottstyp inte utgör perdurerande brott inte innebära att därmed samtliga gärningar av den brottstypen ska ses på samma sätt. Ett tydligt exempel på det är att innehav av narkotika utgör ett perdurerande brott samtidigt som en överlåtelse av narkotika inte utgör det. I bägge fallen är brottet narkotikabrott.

Åklagarens ansvarspåstående mot Reidar Fredriksen är att han dels flyttat och dels skymfligen behandlat Anna Hansens kropp genom att lägga kroppen i frysen och sedan förvara kroppen där. Åklagaren menar att Reidar Fredriksen därefter stört gravfriden genom att använda frysen för andra ändamål och då vid olika tillfällen öppnat och stängt locket.

Åklagarens påstående är således att Reidar Fredriksen har begått brottet genom ett utdraget förlopp. Reidar Fredriksen har hela tiden kunnat kontrollera skeendet i detta förlopp.

Tingsrätten finner att det brott som åklagaren påstår att Reidar Fredriksen har begått är ett perdurerande brott. Den bedömningen innebär att brottet inte är preskriberat. Brottet är inte heller preskriberat i den del som infallit mer än fem år före det att Reidar Fredriksen häktades, eftersom i gärningspåståendet ingår ett moment, att Reidar Fredriksen lagt kroppen i frysen, som inträffade före femårsfristen. Någon successiv preskription har alltså inte skett.

Reidar Fredriksen har begått brott mot griftefrid och gravfridsbrott

Reidar Fredriksen har flyttat Anna Hansens kropp, efter att han har påträffat henne avliden. Även om hans påstående skulle vara riktigt att hon ville bli begravd i trädgården, har han inte haft någon rätt att flytta kroppen till frysen. Han har härigenom alltså obehörigen flyttat kroppen. Detta utgör brott mot griftefrid, vilket var den vid förflyttandet gällande straffbestämmelsen.

Reidar Fredriksens placering och förvaring av kroppen i frysen utgör en skymflig behandling av liket. Även detta utgör brott mot griftefriden och, efter lagändringen den 1 juli 2022, gravfridsbrott. Förvaringen av liket i frysen har blivit än mer skymflig genom att han använt frysen även för förvaring av mat.

Reidar Fredriksen har begått gärningarna med uppsåt.

Det sagda innebär att Reidar Fredriksen har gjort sig skyldig till brott mot griftefrid fram till den 1 juli 2022 och till gravfridsbrott i tiden därefter.

Gravfridsbrottet efter den 1 juli 2022 är ett grovt brott

Tingsrätten delar åklagarens uppfattning att gravfridsbrottet efter den 1 juli 2022 utgör grovt gravfridsbrott. Anledningen är den långa tid som kroppen har förvarats i frysen (varvid endast tiden efter lagändringen beaktats), frysens användning för andra ändamål, döljandet av annan brottslighet (se nedan) och försvårandet att utreda dödsorsaken.

Tingsrättens bedömning av åtalet för grovt bedrägeri

Reidar Fredriksen har inte anmält Anna Hansens död till någon myndighet. Norska myndigheter har därför fortsatt att betala ut pension till Anna Hansen, som om hon hade varit vid liv. Vidare har skatteåterbäring betalats ut till hennes konto. Det är ostridigt att pension och skatteåterbäring betalats ut med 1 244 132 norska kronor.

Reidar Fredriksen har förfogat över medlen på Anna Hansens bankkonto. Han har tillgodogjort sig pengarna genom kontantuttag och köp vid ett stort antal tillfällen, vilket han inte haft rätt till. Detta har inneburit vinning för honom och skada för dödsboet och norska myndigheter. Han har härmed gjort sig skyldig till ett stort antal bedrägerier.

Tingsrätten delar åklagarens uppfattning att bedrägerierna är grova, eftersom förfarandet har varit systematiskt, han har undanhållit uppgiften att Anna Hansen var död, allt tillsammans avser ett betydande värde samt varit del av en brottsplan.

Tingsrättens bedömning av åtalet för urkundsförfalskning

Av Reidar Fredriksens egna uppgifter och övrig utredning framgår att han vid tio tillfällen har skrivit under Transportstyrelsens blanketter för ägarbyte eller avregistrering av fordon med Anna Hansens namn. Han har inte haft hennes tillåtelse att skriva hennes namn. Han har härmed gjort sig skyldig till urkundsförfalskning.

Påföljd

Högst straffvärde har brotten grovt gravfridsbrott och grovt bedrägeri. Straffvärdet för brottet mot griftefrid och det grova gravfridsbrottet minskar något av att Reidar Fredriksen inte har begått dessa brott med en ond avsikt gentemot Anna Hansen. Följden av hans agerande har ändå blivit att han har varit hänsynslös mot henne, varför dessa brott har högt straffvärde. Att de grova bedrägerierna har högt straffvärde beror på sättet för deras begående och de sammanlagt höga beloppen. Tingsrätten finner att det sammanlagda straffvärdet för de brott som Reidar Fredriksen döms för motsvarar fängelse i tre år och sex månader.

Reidar Fredriksens tidigare brottslighet i Sverige och Norge saknar betydelse vid påföljdsbedömningen för de nu aktuella brotten.

Reidar Fredriksen har anfört att han vill bli dömd till skyddstillsyn med föreskrift om missbruksvård. Hans försvarare har tillagt att skyddstillsynen kan förenas med tre månaders fängelse enligt 28 kap. 3 § brottsbalken, om detta krävs på grund av brottens straffvärde.

Tingsrätten ifrågasätter inte att Reidar Fredriksen har behov av en skyddstillsyn med föreskrift om missbruksvård. Brottsens sammanlagda straffvärde är så högt att en sådan skyddstillsyn inte är en tillräckligt ingripande påföljd. Straffvärdet är även för högt för att fängelse enligt 28 kap. 3 § brottsbalken ska kunna tillgripas (jfr bl.a. NJA 2015 s. 1024). Brottsens straffvärde gör att den enda påföljd som skulle kunna vara aktuell i stället för fängelse är rättspsykiatrisk vård.

I såväl det rättspsykiatriska utlåtandet som i det därefter inhämtade yttrandet från Socialstyrelsens rättsliga råd har bedömningen gjorts att

- Reidar Fredriksen inte har begått de åtalade gärningarna under påverkan av en allvarlig psykisk störning,
- att han vid tiden för undersökningen inte har en allvarlig psykisk störning,
- att det därmed inte finns förutsättningar att överlämna honom till rättspsykiatrisk vård enligt 31 kap. 3 § brottsbalken.

Tingsrätten gör ingen annan bedömning. Det finns således inte förutsättningar att döma Reidar Fredriksen till rättspsykiatrisk vård.

Reidar Fredriksen ska dömas till fängelse. Vid bestämmandet av fängelsestraffets längd har inget framkommit som ger anledning att avvika från brottens straffvärde. Reidar Fredriksen döms alltså till fängelse i tre år och sex månader.

Häktning

Åklagaren har yrkat att Reidar Fredriksen ska kvarbli i häkte, i första hand på grund av risken att han undandrar sig lagföring eller straff och i andra hand på grund av risken att han fortsätter att begå brott.

Det finns enligt tingsrätten hög risk att Reidar Fredriksen ska återfalla i brott. Han ska därför vara kvar i häkte till dess straffet kan verkställas.

NAV:s skadeståndsyrkande

NAV:s skadeståndsyrkande grundar sig på åtalet för bedrägeri. Reidar Fredriksen döms för detta brott.

Reidar Fredriksen har anfört att NAV inte har lidit skada, utan endast dödsboet. Tingsrätten konstaterar dock att det är NAV som har fordran både för felaktigt utbetald pension och för skatteåterbäring.

Reidar Fredriksen ska därför betala skadestånd. Det råder ingen tvist om storleken på yrkade belopp eller räntan. NAV:s skadeståndsyrkande ska därför bifallas helt.

Beslagsyrkandet

Beslagsyrkandet ska bifallas.

Ersättningsfrågor

De av försvararen och målsägandebiträdet begärda ersättningarna är skäliga.

Sekretess

Sekretessen ska bestå beträffande de uppgifter i personliadelen om Reidar Fredriksens personliga förhållanden som har föredragits bakom stängda dörrar.

Sekretessen ska även bestå för omaskade fotografier på den avlidna personen som har visats bakom stängda dörrar.

Rätten

Lagmannen Lars Holmgård samt nämndemännen Anneli Jernstedt, Roger Kolberg och Camilla Kristoffersson
Rätten är enig.

Digitalt signerad av lagmannen Lars Holmgård

Överklagandeinformation

Hur man överklagar

Överklagandet ska ha kommit in till Värmlands tingsrätt senast den 2 oktober 2023. Överklagandet ska vara skriftligt. Värmlands tingsrätt skickar det vidare till Hovrätten för Västra Sverige.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid så har den andra parten också rätt att överklaga, även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv Värmlands tingsrätts namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet. Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför. Tala också om ifall du vill att målsäganden ska komma personligen till en huvudförhandling.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer. Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer. Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till Värmlands tingsrätt. Tänk på att skicka det i god tid med hänsyn till postgången.

Vad händer sedan?

Värmlands tingsrätt kontrollerar att överklagandet har kommit in i rätt tid. Om det har kommit in för sent avisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller. Om överklagandet har kommit in i tid skickar domstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Hovrätten för Västra Sverige.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även Hovrätten för Västra Sverige skicka brev på det sättet.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till Hovrätten för Västra Sverige tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning. Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att ta med allt du vill föra fram i överklagandet.

När krävs det prövningstillstånd?*Brottmålsdelen*

I brottmålsdelen behövs prövningstillstånd i två olika fall:

- Den åtalade har dömts enbart till böter.
- Den åtalade har frikänts från ett brott som inte har mer än 6 månaders fängelse i straffskalan.

Skadeståndsdelen

Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva en begäran om skadestånd. Undantag kan gälla när en dom överklagas i brottmålsdelen och det är kopplat till en begäran om skadestånd till brottet. Då krävs inte prövningstillstånd om

- det inte krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen eller om
- hovrätten meddelar prövningstillstånd i brottmålsdelen.

Beslut i övriga frågor

I de mål där det krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen (se ovan), krävs det också prövningstillstånd för sådana beslut som bara får överklagas i samband med att domen överklagas. Beslut som kan överklagas särskilt kräver inte prövningstillstånd.

När får man prövningstillstånd?

Hovrätten ger prövningstillstånd i 4 olika fall.

1. Hovrätten bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten har dömt rätt.
2. Hovrätten anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
3. Hovrätten behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
4. Hovrätten bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Det krävs också prövningstillstånd för sådana beslut som bara får överklagas i samband med att domen överklagas. Beslut som kan överklagas särskilt kräver inte prövningstillstånd.

Vill du veta mer?

Mer information finns på www.domstol.se. Ta kontakt med Värmlands tingsrätt eller Hovrätten för Västra Sverige om du har frågor.